

: अन्तर्भव :

या दिवशी नेहमीप्रमाणे Botany व्हा microbiology Departments चं काय
संपवून संध्याकाळी 6-च्या सुमारास धरी परतत होते. माझी Lab. घराच्या अगळे
जवळच होती; म्हणून मी नेहमी चालतच जायचो. आजची हवा जरा गोस्तच
थंड वाटत होती. वातावरण कसं केशर पसरव्यासारखं दिसत होतं. आणि रस्त्याच्या
दुतर्फा असणारी tulips या सौंदर्यात भर घालत होती. हा रस्ता पार करून मी
नेहमी प्रमाणे डावीकडे वळलो. आणि... आणि कुठल्यातरी अनोबळी इस्त्यावर
माव्यासारखं वाटलं. तिळडे नेहमीची Hot dog ची जाडी नव्हती; की मुलांचं Garden
ही नव्हतं! काय करावं सुचेल... पुढून एकच रस्ता जात होता. अद्याप
जंगलातला असावा असा! मी धीर करून हळूच पाय पुढे टाकला.. हळूहळू
चालू लागलो. अस्वस्थता आणि भीती मनावर जाळ्याप्रमाणे पसरत होती....
तसाच पुढे चालू लागलो. पण पुढे मात्र Pea Plants चे मळेच्या मळे पसरले
होते! माझ्या Lab. जवळ मवढं मोठे Pea plants शेठ आहे व इतके दिवस मला
त्याची कल्पनाही नाही? कसं शक्य आहे? !... तयार झालेल्या टपोच्या शेगांचा
वास नाकात धुमत होता. तेवढ्यात चालता चालता पळ जाली थबकलो;
टपोच्या, रसरशीत, बाणेदार शेगेमा हात लावला.... क्षणाधीत एखाद्या खोल
गेर्तेत कोणतीरी ओढून घ्यावं; त्याप्रमाणे सर्व झाडं मला वेडू लागली. मी.. मी..
काहीच हातचाल करू शकत नव्हतो... काय करावं? ... काहीच कळेना... झोपने
मी पांढराकटक पडत चाललो होतो. पण अशाही परिस्थितीत त्याक्षणी मला काय
झाडवांचं तर Biology मधील Mendel ची Fast growing Pea plants वरची
experiments & equations..... Yellow round seed of pea plant crossed
with green wrinkled seed... (first parental generation) ... gives rise to
two zygotes... then cross between two zygotes ... Punnett's square
board method, checker board method 9:3:3:1 ratio .. आणि
त्याच्यामागे माझी न दिसेनाशी होणारी 7 वर्सांची Lab ... ६ फोटोच्या पोराप्रमाणे
जपलेली तिला !!!

मी लाडकनू डोळे कघडले! AC चालू असूनही इथे धामने चिंब घिजला
होता! मन सुन्नं झालं होतं... हातपाय बघीर झालेले!.... बाजूला पाहिलं तर
माझी धर्मपत्नी बोरत होती! असे अयंकर स्वप्न मला का पडवं या विचाराने
मी शत्रुभर झोपलो नव्हतो. कसच वेळ असाच शांततेत गेला. आणि अचानक...
अचानक... एखाद्या पुस्तकाप्रमाणे माझा भूतकाळ माझ्यासमोर उलगडला गेला.....
साधारण १० वर्षांपूर्वीची ही घटना आहे. त्यावेळी मी २९-३० वर्षांचा असेन.
Botany - Embryology माझा आवडता subject होता. व पुढे त्याच ~~कस~~ career
कराय असे ठरवून लंडनला शिक्षणास गेलो. आणि मला तिथे नोकरीही मिळाली.
मग वर्षभराच्या लंडनच्या वास्तव्यानंतर १९७२ साली प्रथमच भारतात आलो.
महाराष्ट्रात! माझ्या जन्मभूमीत! पण सध्या तिथे तर शिंदेसाहेब काळेचे नावाच्या
व्यक्तिचा नयनयकार चाललेला! तसं लंडनमध्ये असताना Magazines मध्ये 'India's

... मुला, शरीर आता साय देण नाही... दृष्टीही अंधू झाली आहे...
 मजानक कधीही जाईल... स्वताच पाणी करून 'swabashi' सुरु केला
 आहे... अशीच संपूर्ण नये म्हणजे ज्ञान !!... तू ही खूप अभ्यास कर...
 शिकून मोठा हो, जे काही करशील त्यात अजिंक्य हो। हाती असलेला
 वेळ वाया घालवू नकोस... संधी फार कमी वेळा दृष्टी दार होऊवते !!!
 ... आणि आज तव्ज २० वर्षांनी... ! म्हणजे त्याकाळी दादोचं जे
 वय होतं तेच !! अजोही असाच अर्थकर अनुभव यावा ? मला वेड तर
 लागत नाही ना ? ... २० वर्षांपूर्वीच्या त्या केवळ प्रकाश अेटीमुळे माझ्या
 आयुष्याला अशी कलाटणी मिळाली ? आजच केवळ स्वप्न उदयाच्या पारळची
 पाहून तर देत नाही ना ? निवृत्ती काय सांगू शकितेय मला ? ... हा
 केवळ योगायोगच आहे ? ... की आणखी काही ... ?
 दुसऱ्या दिवशी सकाळी Lab वर जायला निघालो... रात्रभर न सोपल्याने
 डोळे सुरुजे होते... पण थार पावले घाललो नाही तर माझ्या ~~असह्य~~
 Assistant फोन आला... म्हणाला, काय रात्री Lab च्या Microbiology च्या
 Department ला आग लागली व सगळी Lab जळून राख झाली आहे.
 माझ्या हातून फोन गळून खावी पडला... पायांना कंप सुटला... रात्रीच
 अर्थकर स्वप्न वास्तवाची जाणीव करून देऊ लागले. भोवतालचं जग माझ्याभोवती
 फिरत असल्याचा भास झाला... !!

... मी शुद्धीवर आलो तरी मला कशाचीच जाणीव नव्हती मी दगाड्या
 निखल झालो होतो. पुढचं सगळं भविष्य अंधारमय वाटत होतं. पुन्हा सगळं
 शून्यातून कमं करावं लागणार होतं. स्पिरिटच्या त्रिनीवर पडलेल्या त्या बाटळीने
 माझं स्वप्न मातीस मिळवून घेतं !! आता कुठे सुरुवात झाली होती आणि !!
 माझ्या बावकोते व मुलीने रडून रडून डोळे लाज करून घेतले होते.
 मला २० वर्षांपूर्वीच्या काळ आठवला. दादासाहेब फाळके... त्यांनी माच वशात
 दृष्टी गमावली होती... वर्षाभ्यानंतर ती त्यांना परतली मिळाली होती !... पण
 माझं आयुष्य त्यांच्याद्विशी जोडण्याचा मी का प्रयत्न करतोय ?
 Frustration तर आतं होतं... पण आवेली परिस्थिती दूर करणं तर
 भाग्य होतं. माझे Embryology Dept ये सगळे मित्र मला आर्थिक, मानसिक
 Support करतच होते. कुठून कुठून माझ्या Microbiology च्या अपूर्ण शिकलेल्या
 Research वरील पुस्तके, CDs आणून देत होते... दादासाहेबांची तर दृष्टीच
 अेली होती... पण मी... मी तर एकदम Nit आहे. अमं जेवून मनाला
 दिवसा वाचवतो... पण कधीकधी मला Lab ची खूप आठवण यायची
 व डोळे भरून यायचे.
 ... आणि अखेर जेवळ जेवळ वर्षा-दोडवर्षांनंतर तो सुगंधाळ
 आला. मला या सगळ्या परिस्थितीत Psychological treatment देणारे डॉ.
 माझ्याशी बोलत बसले होते.

--- तेवढ्याच माझ्या मित्राच्या मला फोन आला... म्हणाला, तुझ्यासाठी एक
सु Good News आहे... नऊवर्षीय माझ्या येरव्यावर बऱ्याच काळानंतर हास्थ सकळी
"Time Magazine" च्या Genetic Research Centre च्या अव्वल मध्ये मी तुझे
नाव पाठवले होते... तुझे सगळे Documents बघून व Research वाचून
त्यांनी तुला केवळ job च Officer केला नाही, तर हजर Head of the Dept.
बनवले आहे. माझ्या आयुष्याला लग्नाने दोड वधविं ग्रहण सुटत होते. माझा
त्याच्या ओलाण्यावर निश्चिंत ^{बसत} गेलेला... मला दादासाहेबांची खूप आठवण आली.
त्यांना तत्काळ जाऊन भेटून असं वाटतं. वाटजं त्यांना सांगतं तुमचं आणि
माझं कुठूनतरी झुळुळून नातं आहे.

तुम्ही 20 वर्षांपूर्वी सांगितलेला कनमंत्र मला झळून आठवतोय...
तुमचा 'शता हरिश्चंद्र' सिनेमा मी अजून पाहिला नाही पण तो नक्कीच
थरावी छद्म असणार !!!